GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SE PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 84. Sâmbătă, 12 (24) Aprilie. 1886.

Kogălniceanu şi causa română ardelénă.

I.

Braşovŭ, 11 Aprilie.

Nu va mai fi aḍĭ, credemŭ, pe întinsulŭ hotarŭ alŭ Transilvaniei, şi în ţinuturile mărginaşe ale Ungariei nicĭ unŭ singurŭ Românŭ sciutorŭ de carte şi îngrijatŭ de sórtea naţiunei sale, care sĕ nu fi cititŭ memorabila interpelare a d-lui M. Kogălniceanu adresată în şedinţa camerei române din 11 Februariu guvernului românŭ şi maghiarŭ, naţiunei române şi maghiare.

Este sfânta şi drépta causă a românismului, pe care d. Kogălniceanu a luat'o în apĕrare de pe tribuna parlamentului românŭ, şi décă cei ce de veacurĭ s'au conjuratŭ în contra românismului, ce-i ce i-au declaratŭ rĕsboiŭ şi-lŭ prigonescŭ fără milă vrêndŭ sĕ stingă acum şi cărbunii ce mai ardŭ sub spuza din vatra ţĕranului românŭ; décă aceştĭ adversarĭ declaraţĭ ai némului nostru nu ţinŭ a fi lucru priinciosŭ şi nu se credŭ datorĭ a rĕspunde Domnului Kogălniceanu cu aceeaşĭ bunăvoinţă şi cu acelaşĭ cavalerismŭ, cu care au fostŭ interpelaţĭ; décă în îngâmfarea lorŭ adversarii noştri suntŭ de părere, că ascunḍêndŭ opiniunei publice maghiare adevĕratulŭ cuprinsŭ alŭ vorbirei d-lui Kogălniceanu şi inducându-o în eróre asupra motivelorŭ, ce au condusŭ pe ilustrulŭ bărbatŭ de statŭ alŭ României de a trata în parlamentulŭ din Bucurescĭ faţă 'n faţă cu vecinii noştri causa românismului, vorŭ suprima vocea dreptăţii şi vorŭ face uitate tóte pĕcatele, ce le comitŭ ḍilnicŭ în contra nóstră, a cetăţenilorŭ din statulŭ ungarŭ: atuncĭ celŭ puţinŭ noi sĕ nu tăcemŭ, noi Românii asupriţĭ, urgisiţĭ şi prigoniţĭ sĕ nu ascundemŭ sentimentulŭ nostru de recunoscinţă, ce o datorimŭ ilustrului bărbatŭ de statŭ, pentru că şi-a ridicatŭ glasulŭ în numele naţionalităţii şi alŭ umanităţii spre a lua în apĕrare înaintea ţĕrei sale şi a opiniunei publice europene lealitatea luptei şi dreptatea causei nóstre!

Şi cum amŭ şi puté noi sĕ tăcemŭ, când e vorba de marea causă a românismului, noi carĭ, după însuşĭ declararea distinsului omŭ de statŭ şi istoricŭ, amŭ formatŭ din vechime aicĭ în Transilvania légănulŭ naţionalităţii române, baştina, matca românismului?

Fără îndoială, adversarii noştri au luatŭ în nume de rĕu simpatia ce a documentat'o d-lŭ Kogălniceanu faţă cu Românii ardelenĭ în memoratulŭ sĕu discursŭ, şi vocile ce au resunatŭ în camera magnaţilorŭ ungurescĭ din acestŭ incidentŭ, au datŭ pe faţă destulŭ de lămuritŭ, că adversarii noştri nu'i recunoscŭ d-lui Kogălniceanu nicĭ măcar dreptulŭ d'a avé simpatii pentru noi.

Ne aducemŭ aminte, că pe la finele anului 1868, pe când i se făceau imputărĭ guvernului românŭ că ar face propagandă printre Românii de dincóce de Carpaţĭ, şi pe când Ungurii abia ajunsĭ la putere se şi 'ncercau a se face păzitorĭ peste simţĕmintele, peste simpatiile Româniilorŭ de dincolo pentru noi, d-lŭ Kogălniceanu, care era p'atuncĭ ministru de esterne, a pronunţatŭ în şedinţa camerei române dela 29 Novembre 1868 următórele caracteristice cuvinte:

„Vecinii noştri ungurĭ sĕ nu céră dela mine, ca eu, pentru fraţii noştri de acelaşĭ sânge, pentru Românii de peste Carpaţĭ, sĕ am mai puţine simpatii, decâtŭ acelea ce în 1860 le-am avutŭ pentru Ungurĭ.“

Acelaşĭ rĕspunsŭ îlŭ dă şi aḍĭ d-lŭ Kogălniceanu şoviniştilorŭ ungurĭ. Domnia sa, când a adresatŭ interpelarea sa, ca cestiune de naţionalitate şi celorŭ din Budapesta, s'a pusŭ, ca omŭ de ordine şi de autoritate ce este, pe unŭ tĕrĕmŭ aşa de tare, încâtŭ nicĭ cea mai genială sofismă ungurésca nu-lŭ va clătina în posiţiunea sa.

„Inainte de tóte“, ḍice d-l Kogălniceanu, „declarŭ că osândescŭ cu desĕvêrşire orĭ-ce încercărĭ de agitaţiunĭ şi de rĕsvrĕtirĭ în contra Ungariei, uneltite în România, fiă de Românĭ născuţĭ în ţéra mea, orĭ de Românĭ născuţĭ afară de hotarele nóstre, în genere fiă de streinĭ, fiă chiar de Românĭ . . . Nicĭ odată n'am predicatŭ rĕsvrétirea, nicĭ odată n'am provocatŭ cértă între Românĭ şi între Ungurĭ, nicĭ odată nu m'am amestecatŭ în certele dinăuntru ale acestorŭ două naţiunĭ, care în interesulŭ lorŭ reciprocŭ ar trebui sĕ trăiască alăturĭ una cu alta în cea mai bună înţelegere; şi mergŭ mai departe, declarândŭ că nicĭ directŭ nicĭ indirectŭ n'am făcutŭ séu facŭ parte din irredentismulŭ românŭ, pentru că nu recunoscŭ ţĕrii mele dreptulŭ de a revendica stăpânirea Transilvaniei precum asemenea nu recunoscŭ Ungariei celŭ mai micŭ dreptŭ asupra României.“

Prin acéstă declaraţiune, d-lŭ Kogălniceanu a luatŭ din mână Ungurilorŭ arma cea mai tare, de care se servescŭ întotdéuna spre a nimici efectulŭ oricărei manifestaţiunĭ în favorulŭ românismului. Este adevĕrata posiţiune a omului de statŭ şi a omului politicŭ, ce-o ocupă d-lŭ Kogălniceanu, când vine şi le ḍice Ungurilorŭ: nu aprobŭ uneltirile în contra Ungariei; am fostŭ chiar partisanulŭ Ungurilorŭ, i-am ajutatŭ, i-am sprijinitŭ când erau fugarĭ, când în exilŭ lucrau pentru renascerea Ungariei; acum am dreptulŭ şi datoria, ca Românŭ şi ca omŭ politicŭ, a întreba pe aceiaşĭ Ungurĭ, décă 'şi mai aducŭ aminte de angagiamentele ce l-eau luatŭ în timpulŭ rĕstriştei ţĕrii mele cu naţionalitatea română din regatulŭ Sf. Ştefan?

D-lŭ Kogăniceanu a declaratŭ că ca omŭ politicŭ nu aparţine dacoromânismului, că nu recunósce României dreptulŭ d'a revendica stăpânirea Transilvaniei; dér esistă cu tóte acestea o causă a românismului, care intereséză în mare mĕsură şi pe Românii din România, şi acésta este causa naţionalităţii române de dincóce de Carpaţĭ, care formézǎ unŭ zidŭ de apĕrare în dosulŭ regatului liberŭ şi independentŭ alŭ României, şi care décă se va estermina în Transilvania se va compromite şi în România.

Eată în puţine cuvinte înfăţişată causa românismului şi importanţa reală ce o are ea aḍĭ în relaţiunile dintre Ungurĭ şi Românĭ.

D-lŭ Kogălniceanu a caracterisat'o mai de aprópe şi mai la înţelesŭ ḍicêndŭ:

„Am fostŭ partisanulŭ Ungurilorŭ tocmai pentru ca sĕ facŭ sĕ remână *Transilvania* cum a făcut'o Dumneḍeu şi cum a recunoscut'o însuşĭ marele rege alŭ Ungariei Sântulŭ Stefanŭ că trebue sĕ fiă: o ţéră poliglotă, *o ţéră care sĕ fiă trăsătura de unire între naţiunea maghiară şi între naţiunea română.*“

Atitudinea Greciei şi puterile.

Rĕsboiulŭ cu Turcia este inevitabilŭ, décă va rĕmâné la cârmă cabinetulŭ Delyannis şi décă Grecia nu-şĭ va schimba curêndŭ atitudinea. Acesta este cuprinsulŭ unei împărtăşirĭ ce-o primesce „Coresp. polit.“ Cestiunea grécă ţine pe bărbaţii de statŭ turcĭ în continuă încordare şi nelinişte, cu tóte că au sositŭ la înalta Pórtă mai dela tóte puterile rĕspunsurĭ mulţămitóre la ultima notă circulara turcéscă, carĭ rĕspunsurĭ punŭ în perspectivă, că se va adresa Greciei unŭ *ultimatŭ*, séu eventualŭ se vorŭ bloca porturile grecescĭ. Câtŭ pentru opiniunea publică în Turcia, ea puţinŭ îşĭ promite dela mĕsurile ce voiescŭ a le lua puterile şi totŭ mai multŭ se lăţesce părerea, că guvernulŭ grecescŭ întêmpină din partea vre-unei puterĭ o *sprejinire secretă.*

Este clarŭ că puterea militară şi financiară a Greciei nu e de ajunsŭ spre a se puté mĕsura cu aceea a Turciei. Asemenea anevoiă se póte admite ca Grecii sĕ fiă mai valoroşĭ în rĕsboiu ca Turcii. Motivulŭ pentru care cu tóte aceste Grecia se opune voinţei celorŭ mai multe dintre marile puterĭ nu póte fi decâtŭ ambiţiunea împreunată cu siguranţa, că Grecia, orĭ va fi victoriósă, orĭ batută póte conta la sprijinulŭ câtorva cabinete. Grecia calculéză dér la neunirea între puterĭ şi acésta este singura ei tăriă. Acestŭ calculŭ elinŭ nicĭ că este neîndreptăţitŭ.

Ne aflămŭ, ḍice „N. fr. Presse,“ înaintea unui ultimatŭ către Grecia, pentru care până 'n momentulŭ acesta încă nu este asigurată unitatea puterilorŭ. Ţarulŭ află de lipsă a asculta în persónă pe ambasadorulŭ sĕu dela Atena şi printulŭ Bismarck chiamă pe ambasadorii sĕi dela Petersburgŭ şi Parisŭ spre a-i face raportŭ verbalŭ. Décă vomŭ adauge că Rusia şi Francia s'au opusŭ până acuma unei demonstraţiunĭ active a flotelorŭ reunite în apele grecescĭ, décă vomŭ avea în vedere disposiţiunea iritată ce domnesce astăḍĭ în Berlinŭ contra Franciei, atuncĭ ajungemŭ uşorŭ la conclusiunea, că Rusia şi Francia suntŭ acele puterĭ, la a cărorŭ sprijinŭ contéză cei din Atena, şi că concertulŭ europénŭ ameninţă de a se sparge din causă că Rusia şi Francia nu voiescŭ sĕ se alăture la luarea de mĕsurĭ coercitive drastice contra Greciei.

Memoratulŭ ḍiarŭ e de părere, că acum, după ce campania diplomatică în afacerea Rumeliei orientale n'a succesŭ după pofta inimei celorŭ din Petersburgŭ, este binevenitŭ Rusiei de a-şĭ prepara în Grecia terĕmulŭ spre a se puté amesteca în afacerile peninsulei balcanice. Pentru scopulŭ acesta Grecia trebue sĕ persiste în atitudinea de faţă. De vorŭ învinge Grecii, atuncĭ Rusia are nisce protegiaţĭ, cu carĭ póte continua politica tradiţională orientală şi pe carĭ îi póte întrebuinţa chiar şi contra Bulgariei; décă înse Grecii vorŭ fi bătuţĭ de cătră Turcĭ, atuncĭ Rusia va interveni la încheiarea păcii în favorulŭ lorŭ şi 'şĭ va crea astfelŭ o stare de lucrurĭ, care sĕ-i permită orĭ şi cândŭ de-a suleva din nou cestiunea orientală.

Francia nu stă tocmai pe acelaşĭ tĕrĕmŭ, dér pe ea o împedecă tradiţiunile de a procede cu mĕsurĭ de forţă contra Greciei în favorulŭ Turciei. Francia şi-a vindicatŭ întotdéuna unŭ felŭ de protectoratŭ culturalŭ şi moralŭ asupra Elinilorŭ, pe care vrea sĕ-lŭ susţină şi n'ar lăsa nicĭ sĕ trécă ocasiunea de a sĕ face plăcută Ţarului şi diplomaţiei rusescĭ, făcêndu-i unŭ serviţiu în contulŭ viitorŭ.

Causele nĕcazurilorŭ nóstre locale.

Dela pólele Heniului, 1886.

(Urmare.)

Acum, la rêndulŭ meu, permiteţi-mĭ fraţilorŭ mei sĕ întrebŭ unde vĕ suntŭ neguţătorii, architecţii, geometrii, farmaciştii, fabricanţii, argăsitorii de piei, măestri curelarĭ, pieptenarii, sucii (cojocarii), pălărierii, croitorii, ciobotarii, vĕpsitorii, rotarii, faurii şi multe alte de aceste întreprinderĭ şi meserii, cu a cărorŭ ajutorŭ ar remâné în punga poporului banii ce trebue sĕ-i dea elŭ, pentru ca sĕ-i văpséscă nisce pĕrŭ séu lână mai frumósă de óiă, ca sĕ-şĭ pótă ţese fata Românului nisce zadii mai frumóse, orĭ ca sĕ facă o copertă de patŭ mai modernă, orĭ ca sĕ-i pregătéscă vre-o 3—4 piei de óiă ca sĕ-şĭ facă unŭ pieptarŭ, orĭ ca sĕ-şĭ îmbrace feciorulŭ cu ciobote, séu ca sĕ-şĭ înferechieze o rótă, sĕ-şĭ facă o sĕcure, ar remâné ḍicemŭ banii în şerparulŭ ţĕranului şi nu s'arŭ strecura la jupânulŭ Hantz séu la Isaac Kaifeles şi Moritz Schmügeles. Unde vĕ suntŭ întreprinḍĕtorii şi speculanţii românĭ cu a cărorŭ concurenţă a-ţĭ puté isgoní lipitorile de pe la sate, şi amŭ avé noi ómenĭ cu stare şi bărbaţĭ independenţĭ.

Astfelŭ de ómenĭ arŭ trebuí sĕ avemŭ rĕspândiţĭ prin tóte comunele nóstre, ca sudórea poporului românŭ sĕ nu se strecóre în punga străinului, şi mai cu sémă

a neamului perciunatŭ, care strânge de pe satele românescĭ cu unŭ preţŭ de nimica mii şi mii de ouĕ, ovĕsŭ, alacŭ, bobŭ, fasole, mazĕre, păpuşoiu şi apoi le vinde cu preţurĭ enorme, făcêndu-şĭ stărĭ şi averĭ.

Eu însumĭ am vĕḑutŭ pe unŭ Jidanŭ din Suciulŭ de susŭ, pănă ce a espedatŭ dela Deeşŭ în luna lui Octomvre a. tr. mai multŭ de 10,000 de ouĕ, care le strânsese de pe sate, pentru Budapesta orĭ Viena, elŭ după-cum spunea a datŭ câte unŭ crucerŭ pe câte unŭ ou, şi în Peşta capĕtă 5 şi 6 cr. pe unulŭ, ér' în Viena 8 crucerĭ.

Elŭ a datŭ pe 10,000 de ouĕ 100 fl. v. a., spesele de transportŭ şi cele 20 lădĭ, pentru-că numai 500 împachetase în câte o ladă, sĕ-lŭ coste 50 fl., timpulŭ câtŭ l'a întrebuinţatŭ pănă ce a adunatŭ 10,000 de ouĕ încă sĕ-lŭ fi costatŭ 50 fl. v. a. suma sumarum a cheltuielelorŭ sale facŭ 200 fl. Vênḑêndŭ acum 10,000 de ouĕ cu 5 cr. oulŭ, a primitŭ 500 fl. v. a. deci déră dobênda lui curată face 300 fl.

Perêndândŭ acestŭ negoţŭ numai de două orĭ într'unŭ anŭ elŭ are venitŭ curatŭ de 600 fl. v. a. cu tóte că capitalŭ a avutŭ numai 200 fl. v. a.

Unde'mĭ va arĕta unŭ plugarŭ, care bate 4 boi pe spate, ţine servitorŭ şi alţĭ lucrătorĭ pe lângă sine, acestŭ resultatŭ? dér unde'mĭ va arĕta d-lŭ Dr. din sciinţele filosofice, d-lŭ theologŭ absolutŭ şi cu parochia bunăóră ca St. Georgiulŭ orĭ Prundulŭ-Bârgăului, Tiha séu Monorŭ orĭ chiar şi Năsĕudulŭ atâta venitŭ din parochia lui, pe lângă atâtŭ de puţină osteneală ca a jupânului Berger Mozes din Suciulŭ de susŭ?

Auḑimŭ în tóte ḑilele văierându-se sĕrmanulŭ Românŭ că nu mai póte suporta greutăţile, că îlŭ noroiază Jidanii, că aceştia îi iau totŭ mijloculŭ de traiu şi de câştigŭ, că chiar şi draniţile şi şindilele ce sĕ pregătescŭ prin Bârgău şi la Strîmba, acum le vêndŭ şi cărăuşescŭ Jidanii, şi totuşĭ voi Domnilorŭ, carĭ sunteţĭ atâtŭ de învĕţaţĭ, nu vĕ cugetaţĭ ca sĕ puneţĭ stavilă acestui rĕu, pe cândŭ scimŭ cu toţii şĭ-o simţimŭ, că unŭ domnŭ cu nasulŭ ascuţitŭ, care crede despre sine că elŭ este Alpha şi Omega, âmblă destulŭ pe contulŭ fondurilorŭ, fără de a se cugeta sĕ ne scape de atâta rĕu

Dela vicariu şi pănă la căprariu toţĭ suntemŭ de vină pentru-că poporului nostru îi merge rĕu, şi causa este pentru-că âmblămŭ pe călĭ rĕtăcite şi pentru-că mulţĭ se ţinŭ prea învĕţaţĭ, pre când în realitate învĕţătura lorŭ se reduce la golitŭ de păhăruţe, la jocŭ de foiţe şi la omorîrea timpului cu discursurĭ netrebnice.

Acéstă stare de lucrurĭ e causa, că nicĭ crescerea tinerimei nóstre nu o conduceţĭ fraţilorŭ mei în ogaşulŭ celŭ adevĕratŭ, ba şi secsului frumosŭ i-aţĭ turburatŭ creerii, pentru-că tóte fetele nóstre viséză numai de profesorĭ şi theologĭ, ér' ca sĕ fericéscă şi pe unŭ meseriaşŭ ferit'a Ɖumneḑeu.

Ingrijitu-v'aţĭ d-vóstră fraţilorŭ mei pentru timpurĭ nefericite — precum este şi timpulŭ în care trăimŭ — ca sĕrmanulŭ poporŭ românŭ sĕ'şĭ scie câştiga câte unŭ crucerŭ pentru a'şĭ puté plăti impositele cele grele ce ne apasă pe toţĭ, şi fără a fi silitŭ sĕ-şĭ vêndă bucăciórele şi vitele pentr'unŭ preţŭ de nimica şi fără a fi silitŭ a contrage împrumuturĭ grele dela »Aurora« şi dela Stanŭ şi dela Branŭ, carĭ la urma urmelorŭ totu-şĭ îlŭ despóiă de tótă averea?

Ingrijitu-v'aţĭ d-vóstră ca sĕ apĕraţĭ pe fraţii, surorile şi verii d-vóstrĕ sĕ nu devină beţivĭ din disperare şi prin acésta sĕ pice în cursele vrăşmaşilorŭ? Nu, pentru-că alt-cum casele Românilorŭ din Năsĕudŭ, carĭ sunt situate cu frontulŭ spre strade, nu ar fi astăḑĭ tóte în mânile Jidanilorŭ.

Ingrijitu-v'aţĭ d-vóstră de-a învĕţa poporulŭ cum sĕ-şĭ scie întrebuinţa timpulŭ, când nu póte lucra la câmpŭ, fără sĕ alerge la cârcĭumă şi ca acestŭ poporŭ altcum bravŭ şi trézŭ dela natură, sĕ nu devină pe ḑi ce merge totŭ mai imoralŭ, totŭ mai destrăbălatŭ, totŭ mai servilŭ, totŭ mai fricosŭ, aşa ca sĕ nu mai pună nicĭ-unŭ preţŭ pe demnitatea lui de omŭ şi de Românŭ?

Eu aşa credŭ şi sunt convinsŭ fraţilorŭ mei, că voi — onóre esceptiunilorŭ — pănă acum n'aţĭ făcutŭ nimicŭ, pentru-că în locŭ se faceţĭ de aceste, şedeţĭ cu ḑiuliţa întrégă pe laviţa lui Zehrer clocindŭ la povescĭ, carĭ de carĭ mai încornurate, din care causă neocuparea vóstră vĕ încurcă în ură şi invidie, care o nutresce frate contra la frate.

Voi, carĭ aţĭ învĕţatŭ pe la scóle mai înalte — décă v'aţĭ ocupatŭ cumva seriosŭ cu sciinţele şi nu v'aţĭ însuşitŭ numai fudulia şi superficialitatea colegilorŭ voştri, din neamulŭ domnitorŭ — voi, dela carĭ poporulŭ aştéptă lumină şi deşteptare, ar trebuí sĕ lucraţĭ ḑina nóptea după unŭ programŭ bine statoritŭ, dela care sĕ nu vĕ abateţĭ nicĭ-odată, pentru-că numai aşa veţĭ promova bunăstarea poporului, numai atuncea veţĭ dovedì întru adevĕrŭ că sunteţĭ fiii cei bunĭ şi drepţĭ ai poporului românŭ.

Voi ar trebuí sĕ cutrieraţĭ satele în timpulŭ vostru celŭ liberŭ — precum o facŭ Saşii, când sĕ iau cu învĕţăceii lorŭ şi studiéză ómenii şi ţinutele lorŭ, se anunciaţĭ conferinţe, sĕ ţineţĭ prelegerĭ în auḑulŭ poporului, sĕ instruaţĭ pe cei neînvĕţaţĭ la totŭ ce este bunŭ şi folositorŭ, sĕ-i abateţĭ dela rele, sĕ rĕspândiţĭ scrierĭ instructive, fiă chiar şi cu ajutorulŭ maşinei de litografare, décă tipăritulŭ vĕ causéză spese, sĕ publicaţĭ şi daţĭ ajutóre şi remunerărĭ pentru cei ce vorŭ urma sfatului şi îndemnului vostru celŭ bunŭ, sĕ capacitaţĭ pe cei îndărĕtnicĭ, sĕ combateţĭ viţiulŭ şi rĕutatea, sĕ stîrpiţĭ şi sĕ faceţĭ a se stîrpì barbarismele, carĭ se întroducŭ şi au fostŭ întroduse în limba română de cătră nisce ómenĭ nouĕ rĕi voitorĭ, precum: „se adăpămŭ mărhăile,« sĕ mergemŭ »cu gezeşulŭ,« să ne „scăldămŭ în feredeu«, sĕ „bemŭ holiercă, bogda prosti« şi multe altele carĭ şi învĕţaţii le întrebuinţéză spre chiar ruşinea lorŭ.

Fiesecare din voi se facă numai câtŭ póte, dér sĕ facă ceva bunŭ şi folositorŭ pentru poporulŭ din care a eşitŭ, căcĭ marĭ greutăţĭ ne apasă şi mai marĭ ne aşteptă. Decĭ déră sunteţĭ datorĭ a depărta rĕulŭ dela uşa fraţilorŭ vostri şi prin acésta a-i îndrepta de cu timpŭ pe calea adevĕrului şi a mântuirei.

Indemnaţĭ, orĭ décă indemnulŭ nu are următorĭ, siliţĭ scolarii sĕ se ocupe de meserii şi de întreprinderĭ speculative, căcĭ acestea aducŭ banĭ şi avere în punga poporului şi pentru că banulŭ îi înlesnesce viéţa. Sistaţĭ pe unŭ timpŭ órecare tóte stipendiele ce le daţĭ tinerilorŭ pentru cursurile universitarĭ, căcĭ şi fără de aceea vedeţĭ că tinerii românĭ suntŭ batjocoriţĭ, insultaţĭ şi persecutaţĭ, apoi între împrejurările de faţă nu potŭ avé speranţă sĕ fiă cândva aplicaţĭ în vr'unŭ postŭ de Dómne ajută, ér décă aplică pe unulŭ orĭ pe altulŭ îlŭ uită cu anii în postulŭ inferiorŭ, îlŭ cutrupescŭ cu lucrulŭ şi pe lângă tóte acestea îi facŭ ḑilnicŭ împutărĭ şi'lŭ şicanéză, şi prefaceţĭ acele stipendii în ajutóre pentru aceia carĭ se vorŭ devota meseriilorŭ şi la totŭ felulŭ de întreprinderĭ folositóre după ce au absolvatŭ gimnasiulŭ, daţĭ remuneraţiunĭ acelorŭ gimnasistĭ absolvaţĭ, carĭ se vorŭ aplica ca adjuncţĭ de notarĭ cercualĭ, ca comptuariştĭ şi colectorĭ prin comune, căcĭ numai dela aceştia mai putemŭ spera că ni vorŭ compune orĭ ce contracte vomŭ încheia unulŭ cu altulŭ în dulcea limbă a nóstră.

(Va urma).

SCIRILE ƉILEI.

Cu privire la observarea nóstră făcută relativŭ la concertulŭ ce s'a datŭ în Beiuşiu şi despre care amŭ publicatŭ în Nr. 73 alŭ „Gazetei" o corespondinţă, ni se comunică de acolo, că concertulŭ n'a fostŭ împreunatŭ cu danţŭ, fiindŭ în Paresimĭ, şi că nu poesia maghiară, care era copilăréscă, a emoţionatŭ pe cei de faţă, ci declamarea ei cu curagiu şi frumosŭ din partea unei fetiţe de 9—10 anĭ. — Se ia spre sciinţă.

—x—

Din Deva ni se scrie, că Sâmbătă în ajunulŭ Floriilorŭ preotulŭ G. Nicóră şi învĕţătorulŭ cu copii dela scólă s'au dusŭ la Progadie după stâlparĭ pentru ḑiua de Florii. Acolo s'a oficiatŭ unŭ serviciu divinŭ pentru sufletele rĕposaţilorŭ binefăcĕtorĭ ai scólei şi bisericei: Elisabeta Sofoloi, care a donatŭ scólei române casele sale cu tóte edificiile, loculŭ şi grădina, în preţŭ de 4000 fl., Iosifŭ şi Eva Moldovanŭ, carĭ au donatŭ scólei 1000 fl., dându se interesele de 6%, adecă 60 fl. pe anŭ scólei. După serviciulŭ divinŭ preotulŭ a ţinutŭ cătră copii o vorbire potrivită, arĕtându-le binele ce le-au făcutŭ amintiţii binefăcĕtorĭ. Copii au pusŭ pe mormintele acestora câte-o stâlpare, în semnŭ de recunoscinţă.

—x—

In Têrgu-Mureşului se 'nmulţescŭ în modŭ Ingrijitorŭ furturile şi spargerile în timpulŭ nopţii.

—x—

In Chezdi-Oşorheiu se sporescŭ sinuciderile. Servitorĭ, lucrătorĭ, îndrăgostiţĭ, ba chiar şi copii se spêndură séu se otrăvescŭ.

—x—

Edificiulŭ Univesităţii din Pesta se află 'n periculŭ d'a cădea. O comisiune a constatatŭ, că unŭ periculŭ în fiecare momentŭ se póte 'ntêmpla. Servitorii au şi fostŭ imediatŭ mutaţĭ şi tóte salele de cursurĭ s'au închisŭ. Catastrofa se consideră aşa de apropiată, încâtŭ nu s'a permisŭ nicĭ măcarŭ sĕ se scótă cărţile şi scrierile din archive. Autoritatea a luatŭ tóte mĕsurile necesare.

—x—

In Crişiulŭ mare cincĭ copii au fostŭ muşcaţĭ de unŭ câne turbatŭ. Constatându-se, că turbarea era în celŭ mai mare gradŭ, s'a luatŭ disposiţiunea, ca toţĭ cincĭ copii sĕ se trimită la doctorulŭ Pasteur; trei din ei se vorŭ trimite pe spesele consiliului orăşenescŭ, ér pentru ceilalţĭ doi au începutŭ a se face colecte.

—x—

Fóia născocirilorŭ, „Ellenzék«, publicase deunăḑile scirea, că întregŭ magistratulŭ din Elisabetopole a fostŭ disciplinatŭ. Acum „Kolozsv. Közl.« desminte pe colega sa »patriotă", ḑicêndŭ că 'şĭ-a datŭ demisiunea numai senatorulŭ, ér căpitanulŭ orăşenescŭ deja de trei lunĭ a renunţatŭ la postulŭ sĕu din causă de bólă. Toţĭ ceilalţĭ funcţionarĭ îşĭ păstréză posturile.

—x—

»Românulŭ" dela 8 Aprilie a eşitŭ în ediţiune de luxŭ cu fotografia rĕposatului *C. A. Rosetti*, luată câteva ore după mórtea lui, aşa precum era aşeḑatŭ în cosciugŭ acoperitŭ de florĭ. Intregŭ numĕrulŭ cuprinde poesii, scrisorĭ, note şi alte acte de o deosebită însemnătate d'ale marelui patriotŭ românŭ dinainte şi după revoluţiunea din 1848, precum şi din timpulŭ mai nou. Din ele se póte fiecare convinge ce a fostŭ C. A. Rosetti ca tată, ca românŭ şi ca omŭ politicŭ. Totŭ în ḑiua de 8 Aprilie, aniversarea morţii, s'a descoperitŭ pétra comemorativă în amintirea lui. Pétra de marmoră e aşeḑată în păretele despre strada Clemenţei a casei cu Nr, 9. Pe pétră stă scrisŭ: *Aci s'a născutŭ la 12 Iuniu.*

FOILETONŬ.

Călĕtoria lui Stanley prin Africa centrală.

(Urmare.)

»Sûntemŭ o mână de ómenĭ de totŭ nenorociţĭ şi cu totulŭ căḑuţĭ în desnădĕjduire; cu tóte acestea însă totŭ ne têrîmŭ încetŭ, încetŭ înainte, ca şi când amŭ fi împinşĭ de mâna sorţiĭ"

Maĭ morţĭ de ostenélă sosiră călĕtoriĭ noştri în 17 Ianuarie 1875 în apropierea satului Civyu şi tăbărîră cu toţiĭ pe vêrfulŭ unuĭ délŭ.

In decursulŭ călĕtorieĭ Edward Pocock se părea, că se află ceva mai bine, ba într'unŭ rêndŭ îĭ spuse frateluĭ sĕu, că se simte de totŭ bine. Dintr'odată însă starea luĭ începù sĕ devină aşa de critică, încâtŭ Francis se vĕḑù silitŭ sĕ-lŭ cheme pe Stanley la patulŭ bolnavuluĭ. Stanley se duse îndată la bolnavŭ, dar cu durere observà, că bietulŭ Edward şi începuse a se lupta cu mórtea. După câte-va clipite elŭ nu maĭ era între ceĭ viĭ, ci zăcea fără rĕsuflare. Cu obrajiĭ scăldaţĭ în lacrimĭ căḑù Francis la pămêntŭ lângă trupulŭ iubituluĭ sĕu frate.

„Săparămŭ," ḑice Stanley, „o grópă de patru urme de afundă la rădĕcina unuĭ salcâmŭ uriaşŭ, care-şi estindea de jurŭ împrejurŭ puternicele sale ramurĭ. In cója acestuĭ salcâmŭ Francis tăià o cruce, simbolulŭ credinţeĭ, pe care o avemŭ cu toţiĭ. După-ce trupulŭ fŭ înfăşuratŭ într'unŭ lepedeu curatŭ, îlŭ astrucarămŭ spre vecĭnică odihnă la ultimele raḑe ale sóreluĭ, care apunea maiestosŭ. Cetirămŭ frumósele rugăciunĭ ale înmormêntăreĭ şi maĭ toţĭ Vangvana, carĭ îlŭ iubiau şi-lŭ stimau pe rĕposatulŭ pentru inima sa deschisă, erau de faţă şi împreună cu noĭ udau cu lacrimĭ mormêntulŭ bietului Edward. — După-ce isprăvirămŭ cu înmormêntarea, ne retraserămŭ în corturile nóstre, ca în tăcere şi cu părere de rĕu sĕ ne gândimŭ la perderea nóstră nereparabilă."

CAPITOLULŬ III.

Perderile se înmulţescŭ. — Vrăjitorulŭ din Vinyata. — Halleck e omorîtŭ. — Puterile, de care dispune Stanley. — Lupta se începe. — Perdere însemnată. — Continuarea călĕtorieĭ. — Intregirea caravaneĭ împuţinate. — Pe şesulŭ Luwamberri. — In Usukuma. — Primire prietinéscă din partea indigenilorŭ. — Lacŭlŭ Victoria. — Imnulŭ tovarăşilorŭ luĭ Stanley. — In Kaghehyi — Kaduma.

Stanley hotărîse, ca maĭ ântâiu de tóte sĕ cerceteze cu de-amĕruntulŭ lacŭlŭ Victoria séu Ukereve, acelŭ isvorŭ uriaşŭ alŭ Niluluĭ, care deşi era descoperitŭ de alţĭ călĕtorĭ de maĭ 'nainte, totuş nu fusese cercetatŭ, decâtŭ fórte puţinŭ. Scopulŭ luĭ Stanley era, ca sĕ se informeze câtŭ se póte maĭ esactŭ despre natura acestuĭ lacŭ şi sĕ constateze definitivŭ, décă în adevĕrŭ este elŭ isvorulŭ de căpetenià alŭ Niluluĭ séu nu.

Nu multŭ după plecare trecù caravana din regiunea apelorŭ oceanuluĭ indicŭ în regiunea laculuĭ, despre care e vorba. Drumulŭ, care pănă acum ducea totŭ cam spre délŭ, începù a se scoborì încetŭ cu încetulŭ spre partea, în care se află lacŭlŭ. Călĕtoriĭ noştri ajunseră maĭ ântâiu în ţéra Urimi şi după aceea în ţéra învecinată Ituru. Aicĭ în Ituru se opriră eĭ în apropierea satuluĭ Vinyata, unde hotărîră sĕ rĕmână vre-o două, treĭ ḑile, ca sĕ maĭ rĕsufle.

Perderile, pe care le suferise caravana până aicĭ, erau de totŭ însemnate. Douĕ-ḑecĭ de ómenĭ muriseră, opt-ḑecĭ şi nouĕ desertaseră, numĕrulŭ celorŭ bolnavĭ era fórte mare. Totodată şi lucrurile suferiseră fórte multŭ din causa ploilorŭ atâtŭ de îndelungate. Ele trebuiau despachetate şi puse la sóre sĕ se usce, unŭ lucru, care nu era aşa de uşorŭ.

Pe când Stanley era ocupatŭ cu despachetatulŭ, iată că venì la dênsulŭ marele vrăjitorŭ din Vinyata, sĕ-lŭ cerceteze. Elŭ aduse ca darŭ unŭ bou grasŭ, pentru care primì dela călĕtorulŭ nostru câte-va bucăţĭ de stofă şi maĭ multe alte obiecte.

(Va urma.)

1816 C. A. Rosetti, mortŭ la 8 Aprilie 1885. Memoriei sale, comuna Bucurescĭ, Aprilie 1886. De faţă au fostŭ mai mulţĭ deputaţi, senatorĭ şi alţii. Procesiunea la mormêntŭ a pornitŭ dela Sf. Gheorghe Nou şi a trecutŭ pe Câmpia Libertăţii dela Filaretŭ.

—x—

Marele manevre ale armatei române se vorŭ face pe la finele lui Septemvre. Se vorŭ concentra două corpurĭ de armată şi regele vá lua comanda trupelorŭ, ḑice „Rĕsboiulŭ“.

—x—

Ḑiarele din Galaţĭ şi Brăila spunŭ, că se încarca mereu transporturĭ marĭ de vite şi cereale din România pentru Italia, Anglia şi alte state. Peste totŭ mişcarea în cele două porturĭ e fórte mare.

—x—

In mai multe oraşe italiane ca Ala, Milano, Roma, Brindisi, Neapole, Palermo şi Messina s'a ivitŭ colera, din care causă alegerile de deputaţĭ dietalĭ, ficsate pe luna lui Maiu, s'au amânatŭ pe limpŭ nedeterminatŭ.

„Irredenta română.“

Ni se scrie din Câmpiă, solgăbirĕiatulŭ Mociului, cu data de 20 Aprilie:

»Cei ce facŭ rĕu, mustraţĭ de consciinţă, nu-şĭ află odihnă, căcĭ oglinda înfiorătóre a faptului comisŭ de ei şi spaima rĕsplăţii dumneḑeescĭ îi urmăresce pretotindenea; tótă umbra, totŭ vêntulŭ le aduce temere; în tótă frunḑa, în tótă suflarea omenéscă privescŭ unŭ rĕsbunătorŭ alŭ crimei lorŭ. — Fără voiă mĭ-a venitŭ în minte acéstă asemĕnare, când aflasemŭ, că duşmanii noştri nicĭ până astăḑĭ nu-şĭ găsescŭ odihnă de spaima închipuitei »irredente române“ Nu sciu, ḑĕu, décă este acésta urmarea unei mustrărĭ de consciinţă, orĭ dóră numai unŭ prilegiu pentru a continua şi mai departe góna şi batjocurirea preoţilorŭ şi învĕţătorilorŭ noştri. Nu ne ajungŭ nouĕ nĕcasurile cele multe, dările nenumĕrate, sĕrăcia înspăimêntătóre şi despoiările continue şi ne 'ndurate, — mai află de bine puternicii stăpânĭ ai ḑilei sĕ reînvieze şi cestiunea „irredentei,“ făcêndŭ nouĕ grijĭ şi neplăcerĭ preoţilorŭ şi învĕţătorilorŭ românĭ din părţile nóstre, carĭ — la ordinulŭ solgăbirĕului, — spre mai marea lorŭ mirare, se omenescŭ numai că suntŭ provocaţĭ de notarii cercualĭ prin unŭ circularŭ alŭ sĕu, ca: „atâtŭ preoţii, câtŭ şi învĕţătorii românĭ sĕ se dechiare în scrisŭ, că la ei nu se află proclamaţia „irredentei.“ Celora însĕ, carĭ ar avé acéstă proclamaţiă li se impune, ca negreşitŭ în timpŭ de 14 ḑile sĕ o înmâneze solgăbirĕului, căcĭ la din contră vorŭ fi aspru pedepsiţĭ.“

Va se ḑică siguranţa personală din nou ne este ameninţată, la nouĕ batjocurirĭ, la nouĕ călcărĭ de domiciliu avemŭ sĕ ne aşteptămŭ; ba cine scie, póte sub firma suspiţiunei din nou sĕ fiă târîţĭ prin temniţe preoţii şi învĕţătorii nostri, căcĭ puterea stăpânilorŭ „patrioţĭ“ e mare şi — prin abusŭ — ei de marĭ şi multe lucrurĭ suntŭ capabilĭ. Fiă însĕ! nu ne pasă! De arŭ tăia chiar lemne pe spatele nóstre nimicŭ nu folosesce, căcĭ le-amŭ spus'o şi le-o spunemŭ: Românĭ suntemŭ, Românĭ amŭ fostŭ şi ca Românĭ vomŭ şi muri! — *Niţu.*

„Avant la bataille“.

Sub acestŭ titlu (»Inainte de bătaiă«) a apărutŭ în Parisŭ o carte de unŭ autorŭ anonimŭ, care face sĕ se vorbéscă multŭ despre ea. Autorulŭ ḑice, că Francesii potŭ aştepta viitorulŭ cu încredere în sine şi cu nădejde şi cu fapte dovedesce că acéstă încredere şi nădejde e întemeiată. Vorbindŭ despre unŭ eventualŭ rĕsboiu cu Germania, ḑice:

»Cine ar provoca unŭ astfelŭ de rĕsboiu? In totŭ casulŭ nu Francia. Intocmirile nóstre politice nu permitŭ acésta. De altmintrelea n'avemŭ nicĭ unŭ interesŭ d'a păşi ofensivŭ. Adevĕratulŭ simţĕmêntŭ alŭ situaţiunei nóstre ne impune sĕ stămŭ departe de orice provocare.“

Deşi aceste cuvinte nu suntŭ nicĭ ameninţătóre, nicĭ provocătóre, şi cu tóte astea foile germane consideră cartea „Avant la bataille“ ca o provocare. „Metzer Zeitung“ scrie:

»Décă Francezii duioşĭ de rĕsbunare nu se mai potŭ stăpâni, atuncĭ poftéscă dincóce la noi. Ii vomŭ întórce acasă cântându-le pe scripcă.“

Aşa scriu foile germane, care mereu se plângŭ, că'i provócă Francezii la luptă pe Germanĭ! „Times“ din Londra a găsitŭ cu cale sĕ mai rĕcoréscă puţinŭ şovinismulŭ germanŭ şi „Parlamentär« ne comunică vorbele fóiei engleze, care ḑice:

»Ura Germanilorŭ contra Franciei e în crescere şi se nutresce de partida rĕsboiului, care ar dori ca Bismarck sĕ 'şĭ completeze opera sa şi sĕ dea duşmanului secularŭ lovitura decisivă. Dela 1870 Germanii şi Francezii suntŭ amărîţĭ unulŭ pe altulŭ. In fiecare primăvéră fantaséză Germanii de unŭ rĕsboiu contra Franciei şi vorbescŭ despre viitórea espediţiune ca despre o preumblare militară. Francezii n'au strigatŭ: „A Berlin!«, Germanii însĕ strigă: „La Parisŭ!» şi viséză despre nimicirea Franciei. Ei ḑicŭ că Francezii n'au nicĭ unŭ aliatŭ şi că Rusia acum nu va împedeca pe Germania d'a-şĭ complecta opera, pe când mai târḑiu Francia ar puté avé aliatŭ pe Rusia, cu care Germania mai curêndŭ séu mai târḑiu va trebui sĕ se mĕsóre. De aceea e bine sĕ li se arate Germanilorŭ cu fapte, că în Francia lucrurile nu stau aşa cum credŭ ei şi că unŭ nou rĕsboiu franco-germanŭ ar fi împreunatŭ cu marĭ pericule pentru Germania. Cartea „Avantŭ la bataille“ este decĭ o duşe înţeléptă, care va cura pofta de invasiune a Germanilorŭ.‘

In totŭ casulŭ putemŭ ḑice, că relaţiunile dintre Germania şi Francia suntŭ binişorŭ încordate.

Dare de sémă,

despre veniturile şi spesele balului Reuniunei femeilorŭ Române din Aradŭ, datŭ în 25 Februariu 1886.

(urmare.)

Prin colecta d-nei Maria Botto din Nadlac 44 fl; dela: Emilia Oros 2 fl., Rusz Irén 1 fl., Savu Negrău 1 fl., Ecaterina Lele 2 fl., M. Chiciu 1 fl., Georgiu Şerbanŭ 2 fl., Maria Caracioni 1 fl., Aureliu Petroviciu 3 fl., Graţian Budó 1 fl., Iuliana Teucian 1 fl., Dr. G. Chiciu 3 fl; Mudrits Miláné 1 fl., Tápay Ferencz 1 fl., Hajos l. 50 cr. Wenich Béla 1 fl., Petru Şumandan 20 cr. Teodor Ţabic 20 cr. Nagylak mezőváros 2 fl., Petru Onea 20 cr. Jablonszky 60 cr. Juliana Lugoşan 1 fl., Dam. Georgieviciu 1 fl., Elena Luţian 1 fl., Ales. Morariu 1 fl., Filip Crişanŭ 1 fl., Maria Mărgineanŭ 1 fl. 50 cr., Toronyosy Imre 1 fl., Alecsandru Popoviciu 2 fl., E. Popoviciu 1 fl., Maria Cióra 1 fl., Elena Secula 50 cr., C. Marcoviciu 1 fl., Dem. Marcoviciu 1 fl., Dim. Siladi 30 cr., M. Bataran 30 cr., I. Tormay 50 cr., Schwitzer Ede 50 cr., Terese Kaufman 50 cr., Cornelia Beleş 1 fl., Maria Botto 2 fl 20 cr.

Prin colecta D-nei *Emilia Gurbanŭ* din Buteni 38 fl., dela: Emilia Gurbanŭ 10 fl., Antonia Dunca 5 fl., Maria Popoviciu 2 fl., Sofia Gurbanŭ 2 fl., Eugenia Cornea 5 fl., Maria Zapota 2 fl., Octavia Iliea 2 fl. Alexandra Dîrlea 2 fl., Persida Mihulin 2 fl., Paulina Popa 2 fl., Maria Pascuţiu 2 fl., Zeni Jozsa 2 fl.

(va urma.)

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

ATENA, 23 Aprilie. — Intre anteposturile *grecescĭ* şi între cele *turcescĭ* de lângă Tîrnova *s'au schimbatŭ împuşcăturĭ* de puşcă. Afacerea pare a fi fără însemnătate.

DIVERSE.

NECROLOGŬ. — *Susana T. Frateşiŭ*, născută Cărstocea, soţia preotului T. Frateşiu, işĭ termină cursulŭ vieţii pămêntescĭ în 5 Aprilie, în urma unei suferinţe de 12 ḑile, în etate de 22 anĭ, lăsândŭ în doliu pe soţulŭ sĕu Toma cu copii Policsenia şi Nicolae. Imormêntarea s'a făcutŭ Lunĭ la 7 Aprilie v. în cimitirulŭ bisericei cu hramulŭ S-tului Nicolae din Bacîfalu (Sĕcele).

Fiă-i ţĕrîna uşóră!

* *
*

O partiă de şahŭ pentru o inimă. — Se scrie din Mişcolţŭ: Este aprópe de necreḑutŭ, că într'o ţéră, unde cea mai mică afacere de onóre se obicĭnuesce a se îndeplini pe calea duelului cu pistóle séu cu sabia, sĕ se fi aplanatŭ într'unŭ modŭ fără nicĭ o supărare o afacere de inimă. Şi totuşĭ istoria s'a întêmplatŭ de vre-o câteva ḑile şi partia de şahŭ s'a jucatŭ aci în cafeneaua St. Eacă miculŭ romanŭ: Frumuseţea şi amabilitatea unei fete tinere aprinse iubirea în inimile a 2 domnĭ, unŭ juristŭ şi unŭ tênĕrŭ proprietarŭ. Amêndoi se învêrtiau împrejurulŭ ei şi atâtŭ iubirea unuia câtu şi alŭ celuialaltŭ pentru tênĕra fată era cunoscută de toţĭ, numai ei amêndoi nu păreau a fi în clarŭ asupra înclinărei lorŭ. Nu de multŭ ḑise în fine tênĕrulŭ proprietarŭ juristului — amêndoi erau amicĭ fórte intimĭ — că îlŭ rógă în puterea amiciţiei, sĕ nu mai aducă tinerei fete omagiele sale, că elŭ are, în ce-o privesce pe ea, intenţiunile cele mai seriose şi că elŭ speră, că nu i se va mai pune în cale.

Mirare şi surprindere arătă celălaltŭ şi declară, că totŭ aceleaşĭ intenţiunĭ seriose le are şi elŭ şi că în casulŭ contrarŭ va fi silitŭ sĕ continue lupta. Indată însĕ se convinseră amicii, că acésta ar puté crea pentru amêndoi o relaţiune imposibilă şi de nesuferitŭ, şi — unulŭ făcu celuialaltŭ propunerea, ca printr'o partiă de şahŭ sĕ facă sfîrşitŭ cestiunei acesteia. Celŭ care va perde, aşa s'a hotărîtŭ, va trebui sĕ părăséscă oraşulŭ pe unŭ anŭ. Sĕptĕmâna trecută, într'o ḑi după prânḑŭ, steteau dinaintea cafenelei St. inainte cu 2 óre de plecarea trenului care mergea la Pesta două trăsurĭ cu bagaje, pe când în o cafenea cei doi adversarĭ steteau înaintea tablei de şahŭ şi póte într'o emoţiune mai mare, decâtŭ cum pretinde joculŭ dé şahŭ, jucau partia dela care atérna sórtea lorŭ. Dupa unŭ timpŭ tênĕrulŭ proprietarŭ a fostŭ făcutŭ „matt.« Elŭ se sculă, strânse, fără a pronunţa vre-unŭ cuvêntŭ, mâna amicului sĕu, se urcă în trăsură şi plecă la gară, pentru ca sĕ-şĭ facă anulŭ de exilŭ. Juristulŭ însĕ s'a întórse acasă — şi ţinera fată, care a fostŭ regina acestei partii nu scie până acum nimicŭ de cele petrecute şi nicĭ nu trebue sĕ scie despre plecarea momentană a tênĕrului proprietarŭ. Décă însĕ juristulŭ prin partia câştigată de şahŭ a cuceritŭ şi inima tinerei fete, este o întrebare, care aştéptă încă deslegerea sa.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurelŭ Mureşianu

Sĕrăcia şi ajutorarea ei.

(Estrasŭ dintr'o conferinţă a d-lui senatorŭ O. Alesius.)

(Urmare)

Dér în lipsa unei organisărĭ a îngrijirii de sĕracĭ şi prin necorecta împărţire, mai multŭ se promovă sĕrăcia şi darurile bisericescĭ nu mai erau d'ajunsŭ.

Biserica se folosi pentru acésta de puterea ei politică, spre a constrînge la sprijinirea sĕracilorŭ. Hotărîrea conciliului din Tours în anulŭ 567 introduse îndatorirea comunei creştinescĭ d'aşĭ susţiné pe sĕracii ei. Dér şi puterea luméscă începŭ a se ocupa cu îngrijirea sĕracilorŭ şi unŭ capitularŭ alŭ lui Carolŭ celŭ Mare din anulŭ 806 conţine de asemenea îndatorirea comunei d'a-şĭ susţiné pe sĕracii ei. Dela acéstă hotărîre a consiliului şi dela acéstă ordinaţiune imperială întélnimŭ totŭ mai desŭ, mai alesŭ în ţĕrile locuite de seminţia germană legĭ şi norme privitóre la dreptulŭ sĕracilorŭ.

O parte a fructelorŭ revoluţiunei franceze cădŭ în sînulŭ Angliei, fără ca ea pentru acésta sĕ fi jertfitŭ hecatombe de vieţĭ omenescĭ. Pe când în urma revoluţiunei franceze vechiulŭ statŭ feudalŭ cu întocmirile sale administrative defectuóse şi neegale sĕ dărîmă şi iobăgia dispare de pe continentŭ, vedemŭ că aceste raporturĭ contrare dreptului omenescŭ în mare parte continuă a esista în Anglia şi se pare că numai o revoluţiune cu efectŭ a Irlandezilorŭ şi a ţĕrănimei în contra proprietarilorŭ ar sĕ pună capĕtŭ acestora. Englezii au primitŭ numai acele resultate ale revoluţiunei franceze, care se potrivescŭ pentru relaţiunile lorŭ deosebite, şi totŭ aşa şi cu privire la îngrijirea sĕracilorŭ.

In timpulŭ modernŭ, statulŭ începe a pune mai multă grijă pentru sĕracĭ şi acéstă problemă, fiă că sĕrăcia s'a apreciatŭ ca stare de nevoiă din punctulŭ de vedere bisericescŭ religiosŭ, fiă ca isvorŭ alŭ crimei de către criminalişti, ea devine cu hotărîre problemă socială. Trei fapte de însemnătate generală influinţéză mersulŭ legislaţiunei sĕracilorŭ: 1) Desvoltarea industrială modernă, ca urmare a puterei maşinelorŭ cu aburŭ şi a marei mişcărĭ a fabricelorŭ, precum şi trecerea la economia banilorŭ, prin care, cu nesiguranţa de câştigŭ şi cu désa criză comercială, periculŭ sĕrăcirei a crescutŭ; 2) Repedea crescere a poporaţiunei, mai alesŭ crescerea peste mĕsure a oraşelorŭ marĭ şi a poporaţiunei în districtele cu fabrice; 3) Punerea temeliei sciinţifice a economiei naţionale, care a începutŭ sĕ cerceteze mai acuratŭ causele economiei ale sĕrăcirei şi efectele ajutorărei ei, şi a putută dovedi că o îngrijire a sĕracilorŭ neamĕsurată scopului şi fără planŭ mai multŭ măresce nevoia şi miseria.

Anglia, unde industria şi comerţulŭ a luatŭ unŭ avêntŭ şi o repeḑiciune fără esemplu, ne oferă cele mai bogate esperienţe. In 1834, o comisiune parlamentară, însărcinată sĕ cerceteze stările şi defectele îngrijirei de sĕracĭ, a făcutŭ în urma raportului ei sĕ apară o lege care dispune: 1). Fiecare sĕracŭ destoinicŭ de lucru sĕ fiă strictŭ ţinutŭ la lucru de către comună; acésta e posibilŭ numai prin casele de lucru, care pentru acésta sĕ se institue pretutindenea; 2) Sĕracii cărora li se dă ocupaţiune sĕ fiă întruniţĭ pentru unŭ cercŭ mai mare în case de lucru; 3) Îngrijirea sĕracilorŭ stă sub conducerea supremă a unei autorităţĭ centrale în Londra, care supraveghiază înfiinţarea şi întocmirea, felulŭ şi modulŭ ocupaţiunei sĕracilorŭ în casele de lucru; 4) Cercurile de sĕracĭ cu casă comună de lucru formeză şi pentru colonia unŭ întregŭ. Unŭ pasŭ mai departe alŭ legislaţiunei a fostŭ, că o şedere de cincĭ anĭ scutesce cu totulŭ pe sĕracŭ de isgonire din comună.

Urmările acestei legislaţiunĭ au fostŭ favorabile, numĕrulŭ sĕracilorŭ ajutoraţĭ a scăḑutŭ, cu totă crescerea poporaţiunei, aşa că din 1834 până în 1846 cheltuelile îngrijirei sĕracilorŭ au scăḑutŭ dela 8·5 la 4 milióne funţĭ sterlinghĭ (40 mil. fl.), care cifră însĕ până în 1881 s'a urcatŭ érăşĭ până la 14,390,262 funţĭ sterl. (140 mil. fl.) şi acésta se esrie însemnatei crescerĭ a poporaţiunei în oraşele marĭ engleze, căderei valórei banului ş. a. — Elementŭ de caracteristicŭ în îngrijirea sĕracilorŭ în Anglia este principiulŭ restricţiunei, îngrijirea închisă, în case de lucru.

Celŭ care refusă a lucra séu fuge din casa de lucru e urmăritŭ ca criminalŭ. La 25 Martie 1882 plătea Anglia ajutorŭ unui adevĕratŭ sĕracŭ $6^1/_2$ şilingĭ, pe când darea pentru sĕracĭ era de capŭ $10^1/_2$ şilingĭ. La 809,341 sĕracĭ s'au împărţitŭ ajutóre 13,033,655 funţĭ sterlingĭ. Scoţia a datŭ în 1881 la 97,781 sĕracĭ 951,122 funţĭ sterl. şi Irlanda la 112,829 sĕracĭ 1,239,313 funţĭ sterl., decĭ în regatulŭ englezŭ, anume Anglia, Scoţia şi Irlanda, statulŭ a împărţitŭ în 1881 la 1,019,951 sĕracĭ 15,224,090 funţĭ ster. (pese 140 mil. fl.), de sĕracĭ prin urmare 150 fl. ajutorŭ dela statŭ

(Va urma.)

Nr. 409/1886
a t. sc. c. d.

Publicațiune de licitațiune.

Drepturile de a putea esercita cârcĭmăritulŭ cu vinŭ, vinarsŭ și bere preste întregŭ anulŭ în comunitățile înșirate în conspectulŭ de mai josŭ — din carĭ drepturĭ fondulŭ scolasticŭ centralŭ din districtulŭ Năsĕudŭ are trei din patru părțĭ, respectivele comunitățĭ și fondurĭ scolastice confesionalĭ însĕ câte una din patru părțĭ, — se dau în arĕndă sub urmatórele modalitățĭ și condițiunĭ începêndŭ dela 1 Ianuariu 1887 la 12 óre nóptea pentru timpulŭ de 10 anĭ următorĭ până la 31 Decembre 1897 la 12 óre nóptea.

1. Obiectele de arendă suntŭ drepturile de cârcĭmăritŭ cuprinse în conspectulŭ de mai josŭ și carĭ după resultatulŭ de până aicĭ a arendii de presentŭ suntŭ prețuite la sumele de strigare ce corespundŭ la arenda anuală arĕtată în acelŭ conspectŭ, carea la olaltă este de 69·948 fl. v. a.

Conspectŭ

despre drepturile de cârcĭmăritŭ ce suntŭ sub administrarea fondului scolasticŭ centrale din districtulŭ Năsĕudŭ dimpreună cu suma de arendă (prețulŭ de strigare) după comunitățĭ, după secțiunĭ micĭ și principalĭ.

Nr. cur.	Numirea secțiunii: micĭ	Numirea secțiunii: principalĭ	Numirea comunității și a prediului	Prețulŭ de strigare — Arenda anuală în fl. v. a.: după comunitățĭ	după secțiunĭ: micĭ	după secțiunĭ: principalĭ	după tóte la olaltă
1	Rodna	Valea Someșului	Rodna nouă (Șanțu)	1700			
2			Rodna vechiă (cu Val. Vin.)	4453			
3			Dombhát	1778			
4			Maierŭ	2185			
5			Sangeorgiu	1253	12 369		
6	Ilva		Ilva-mare	1612			
7			Măgura	1130			
8			San-Iosifŭ (Poiana)	670			
9			Leșiŭ	1225			
10			Ilva-mică	1707	6.344		
11	Năsĕudŭ		Feldru	1522			
12			Nepos (Vararea)	1271			
13			Parva	400			
14			Rebra-mara	936			
15			Rebrișióra	1850			
16			Năsĕudŭ	4693	10.672		
17	Salva		Salva	2009			
18			Hordou	690			
19			Bichigiu	474			
20			Telciu	2230			
21			Romuli	271			
22			Runcu	579	6.253		
23	Zagra		Mititei	644			
24			Mocodŭ	1060			
25			Zagra	1661			
26			Găurenĭ	165			
27			Poienĭ	526			
28			Suplaiu	247	4.303	39.941	
29		Valea Bârgăului	Borgo-Rusŭ	1600			
30			„ Diosenĭ	2149			
31			„ Medilocenĭ	2766			
32			„ Susenĭ	2150			
33			„ Prundŭ	3986			
34			„ Bistrița	3152			
35			„ Tiha	2542			
36			„ Mureșenĭ	2016			
37			Măgura Calului	965			
38			Tihuța	681	——	22 007	
39		Valea Mureșului și a Șieului	Ragla	228			
40			Budaculŭ românŭ	568			
41			Șieuțiu	1475			
42			Monorŭ	1486			
43			Gledinŭ	1431			
44			Nușifaleu	370			
45			Sanțióna	156			
46			Rușĭ-în-munțĭ	1829			
47			Moravenĭ.	457	——	8.000	69.948

2. Se vorŭ da pe calea licitațiunei în arendă parțiale mai întâiu drepturile de cârcĭmăritŭ în singuraticŭ din singuraticele comunitățĭ, apoi drepturile de cârcĭmăritŭ din cele cincĭ secțiunĭ micĭ formate din Comunitățile de pe Valea Someșiului, după aceea drepturile de cârcĭmăritŭ din cele trei secțiunĭ principalĭ formate din comunitățile de pe Valea Someșului, Valea Bârgăului și Valea Mureșiu-Sicu, éră în fine se vorŭ da pe calea licitațiunii în arendă generale tóte aceste drepturĭ de cârcĭmăritŭ la olaltă.

3. Licitațiunea verbale se va ținé în Năsĕudŭ, în reședința și localitățile comisiunei administrătóre de fondulŭ scolasticŭ centrale și anumitŭ:

a) Licitarea după comunitățĭ a drepturilorŭ de cârciumăritŭ din singuraticele comunitățĭ se va ținé la 17 Maiŭ1 886 și dilele următóre începêndŭ dela 9 óre a. m. în ordinea după cum suntŭ înșirate comunitățile în conspectulŭ de mai sus.

b) Licitarea după secțiunile micĭ a drepturilorŭ de cârciumăritŭ din cele cincĭ secțiunĭ micĭ de pe Valea Someșului se va ținé la 24 Maiu 1886 începêndŭ de la 9 óre a. m. până la 3 óre p. m. în ordinea după cum suntŭ înșirate secțiunile în conspectulŭ de mai susŭ.

c) Licitarea după secțiunile principalĭ a drepturilorŭ de cârcĭmăritŭ din cele trei secțiunĭ principalĭ de pe Valea Someșului, Valea Bărgăului și Valea Mureșŭ-Turda se va ținé la 26 Maiŭ 1886 începêndŭ dela 9 óre a. m. până la 3 óre p. m. în ordinea cum suntŭ înșirate secțiunile principalĭ în conspectulŭ de mai sus.

d) Licitarea pentru darea în arendă generală a tuturorŭ acestorŭ drepturĭ de cărciumăritŭ se va ținea la 28 Maiŭ 1886 începêndŭ dela 9 óre a. m. până la 3 óre p. m.

4. Ca prețŭ de strigare va servi: la licitațiunea după comunitățĭ sumele ce suntŭ însemnate după comunitățĭ în conspectulŭ de mai susŭ, — la cea după secțiunĭ micĭ sumele ce privescŭ respectivele secțiunĭ din acelașĭ conspectŭ orĭ de cumva din licitația după comunitățĭ ar resulta la olaltă o sumă mai mare, atuncĭ suma acésta, — la licitația după secțiunĭ principalĭ sumele ce privescŭ respectivele secțiunĭ principalĭ orĭ de cumva din licitațiunea orĭ după comunitățĭ orĭ după secțiunĭ micĭ ar resulta o sumă mai mare pentru respectiva secțiune principală, atuncĭ suma acésta, — la licitația generală a tuturorŭ drepturilorŭ de cârcĭmăritŭ suma de 69948 fl. arĕtată în conspectulŭ de mai sus orĭ de cumva din licitația după secunile principalĭ ar resulta suma mai mare, atuncĭ suma acésta.

5. Décă nu se presentă arêndașŭ pe lângă prețurile de strigare, atuncĭ sumele de strigare se scărescŭ treptatŭ până când se oferesce întreprindĕtorŭ, éră după aceea se continuă licitația pe acéstă basă.

6. La licitația se admitŭ numai acei indigenĭ austro-ungarĭ, carĭ depunŭ ca vadiu 10% dela suma de strigare în banĭ gata orĭ în hârtii de statu ungare respective austriace calculate după cursulŭ bursei.

7. Pentru luarea în arenda arĕtată mai susŭ se primescŭ și oferte scripturistice provĕdute cu timbrulŭ prescrisŭ și cu cele 10% prescrise mai susŭ ca vadiu, avêndŭ ofertelele a se adresa la președintele comisiunei administrătóre de fondulŭ scolasticŭ centrale din districtulŭ Năsĕudŭ și anumitŭ: pentru luarea în arendă după singuraticele comunitățĭ până la 17 Maiŭ 1886 la 9 óre a. m. — pentru licitația după secțiunile micĭ până la 24 Maiŭ la 9 óre a. m. — pentru luarea în arendă după secțiunile principalĭ până la 26 Maiŭ 1886 la 9 óre a. m. éră pentru licitația totală (concretale) până la 28 Maiŭ la 9 óre a. m. în tóte aceste casurĭ ofertele se primescŭ înainte de începerea licitațiunii verbalĭ.

8. Pe cuverta ofertelorŭ scripturistice din afară este a sĕ arĕta apriatŭ, că pentru care comunitate orĭ secțiune este ofertulŭ și anumitŭ în forma acésta: Oferta pentru luarea în arendă a drepturilorŭ de cârciumăritŭ ce administra fondulŭ scolasticŭ centralŭ din districtulŭ Năsĕudŭ în comunitatea N. N., — eventualŭ în secțiunea mică Rodna, Ilva, Năsĕudŭ, Salva, Zagra, — orĭ în secțiunea mare Valea Someșului, Valea Băsgăului, Valea Mureșŭ-Sieu orĭ peste totŭ.

9. Ofertele scripturistice se desfacŭ după încheiarea licitației verbalĭ și anumitŭ în ordinea cum au întratŭ, după aceea sĕ alégă la protocolulŭ de licitațiă și în acestŭ protocolŭ se însémna conținutulŭ ofertului.

Suma ofertului celui mai mare făcutŭ pentru singuraticele obiecte de arendă, precum și numele oferentului se anunță prin strigare îndată după încheiarea respectivei licitațiunĭ.

10. Pentru orientarea ulterióră a întreprindĕtorilorŭ vorŭ fi puse spre vederea publică în localitățile comisiunii administrătóre: sumele la olaltă din ofertele cele mai marĭ făcute după comunitățĭ pentru drepturile de cârciumăritŭ din singuraticele comunitățĭ ale celorŭ cincĭ secțiunĭ micĭ din Valea Someșului la 23 Maiŭ 1886 la 12 óre amédĭ, — sumele la olaltă din ofertele cele mai marĭ pentru cele cincĭ secțiunĭ micĭ de pe Valea Someșului, precum și sumele la olaltă după secțiunile principalĭ din ofertele cele mai marĭ pentru drepturile de cârciumăritŭ din singuraticele comunitățĭ de pe Valea Bărgăului precum și a Mureșŭ-Sieului la 25 Maiŭ 1886 la 12 óre amédĭ, — suma diu ofertele cele mai marĭ pentru cele trei secțiunĭ principalĭ însă la 27 Maiŭ 1886 la 12 óre amédĭ.

11. Celŭ ce se insinuă la licitația verbale recunósce prin insașĭ depunerea vadiului, éră celŭ ce face ofertŭ scripturisticŭ recunósce prin însașĭ acéstă faptă că recunósce pe deplinŭ condițiunile specialĭ de licitațiă și sĕ obligă la ținerea lorŭ. — Pentru mai mare lămurire însĕ este datorŭ sĕ recunóscă acésta la licitațiunea verbală în protocolulŭ de licitațiune, éră celŭ ce face ofertŭ scripturisticŭ sĕ o dechiare apriatŭ în ofertŭ; la dincontră póte fi eschisŭ dela licitațiune reszective i se póte respinge ofertulŭ.

12. Fie-care ofertŭ este deobligătorŭ numai decâtŭ pentru oferente, pentru fondŭ însĕ este obligătorŭ numai după aprobarea lui din partea autorit. super.

13. Comisiunea administrătóre și guvernulŭ ca autoritate supraveghiătóre au dreptulŭ ca celŭ multŭ după 3 lunĭ încheiarea licitațiunii se priméscă orĭ sĕ respingă orĭ care din oferte.

14. Arêndașulŭ este datorŭ ca în 30 de dile calculate dela insciințarea despre aprobarea mai înaltă, celŭ multŭ însĕ până la 31 Augustŭ 1886 sĕ depună la direcțiunea fondului jumĕtate suma de arendă în banĭ gata orĭ în hârtii de statŭ ungare respective austriace calculate cu 10% sub cursulŭ bursei.

Dela arêndașulŭ după secțiunile principalĭ orĭ după întregŭ cârcĭmăritulŭ se primesce acéstă cauțiune și în documente de asigurare întabulate hipotecarŭ în loculŭ întâiŭ pe realitățĭ ce potŭ fi primite ca cauțiune pupilară.

15. După depunerea cauțiunei va fi a se încheia numai decâtŭ contractulŭ formalŭ în formă de documentŭ notarialŭ publicŭ și a se ascerne pentru de a fi provĕdutŭ cu clausula de aprobare din partea autorității superiorĭ.

16. Décă arêndașulŭ nu corĕspunde condițiunilorŭ desemnare aicĭ, atuncĭ numai decâtŭ se va ținé licitațiune nouă pe spesele și cu periclulŭ lui.

17. Condițiunile specialĭ de licitațiuea se potŭ vedé la directorulŭ fondului scolasticŭ centralŭ din Năsĕudŭ și la cerere se împărtășescŭ și copii.

Năsăudŭ, în Aprilie 1886. Comisiunea administrătóre be fondulŭ scolasticŭ centralŭ din districtulŭ Năsĕudŭ.

Vidi! Bistrița în 4 Aprile 1886. **B. Bánffy Dezsö** m. p. com. supr. și comis. reg. — Președintele: **Ionŭ Ciocanŭ** m p. — Secret.: — **Ioachimŭ Mureșanu.**

Tipografia ALEXI Brașovŭ.